

Unikatowe i rzadko występujące gatunki piewików (*Hemiptera*:
Fulgoromorpha et *Cicadomorpha*) w Polsce

Unique and rare species of planthoppers and leafhoppers (*Hemiptera*:
Fulgoromorpha et *Cicadomorpha*) in Poland

JACEK SZWEDO

Muzeum i Instytut Zoologii PAN, Wilcza 64, 00-679 Warszawa,
e-mail: szwedo@miiz.waw.pl

ABSTRACT: List of Polish *Fulgoromorpha* comprises 113 species, and of 402 *Cicadomorpha* species. Over 70 species of these two groups could be regarded as species of particular attention because of their distribution in Poland and Europe, rarity, ecological relationships, endemic or relic status. Only few of them are presented in the „Red List of threatened animals”, and most species have to be investigated, as the existing data are very scarce and incomplete.

KEY WORDS: *Hemiptera*, *Fulgoromorpha*, *Cicadomorpha*, planthoppers, leafhoppers, rare and endangered species.

Piewiki to zbiorcza nazwa dwu podrzędów pluskwiaków (*Hemiptera*), tj. *Fulgoromorpha* i *Cicadomorpha*. W Polsce wykazano dotąd obecność 515 gatunków, 113 gatunki *Fulgoromorpha* z 6 rodzin i 402 gatunki *Cicadomorpha* z 6 rodzin. Piewiki są jednymi z pospolitszych owadów fitofagicznych, spotykanych we wszystkich biocenozach lądowych w Polsce, jednak stan poznania tak faunistycznego, jak i faunologicznego Polski pozostawia wiele do życzenia. Duża część gatunków to formy pospolite, licznie spotykane w szerokim spektrum siedlisk. Są wśród nich jednak gatunki ściśle związane z określonymi środowiskami i warunkami, a także roślinami żywicielskimi. Wiele danych o występowaniu poszczególnych gatunków wymaga potwierdzenia, pochodzą one bowiem sprzed 50 a nawet 100 lat. Spośród tej liczby około 70 gatunków zasługuje na większą uwagę, bowiem reprezentują one interesujące elementy chorologiczne, formy wąsko wyspecjalizowane, reliktowe czy endemiczne. „Czerwona Lista zwierząt ginących i zagrożonych w Polsce” obejmuje jedynie 2 gatunki *Fulgoromorpha* i 12 gatunków *Cicadomorpha* (DROHOJOWSKA i in. 2002), a zaledwie trzy gatunki uwzględnione zostały w proponowanej nowej edycji „Polskiej Czerwonej Księgi Zwierząt”. Co interesujące, niemiecka „Czerwona Lista” (REMANE i in. 1998) obejmuje niemal 370 gatunków (z wykazanych 145 gatunków *Fulgoromorpha* i 475 *Cicadomorpha*). Wydaje się jednak, iż wynika to raczej ze znacznie lepszego poznania faunistycznego i faunologicznego Niemiec w porównaniu z Polską.

Do gatunków, które na terenie Polski mają swe granice zasięgu należą m.in. *Myndus musivus* (GERMAR, 1825), *Reptalus panzeri* (LÖW, 1883), *Circulifer haematoceps* (MULSANT et REY, 1855) – północna granica zasięgu, czy *Dictyophara europaea* (LINNAEUS, 1767) – północna i wschodnia granica zasięgu w Europie. W Polsce znajdują się też jedyne europejskie stanowiska wschodniosyberyjskiego gatunku *Aphrophora similis* LETHIERRY, 1888, wyspowe stanowiska wielu gatunków bardzo rzadkich w Europie np. *Aphrophora major* UHLER, 1896 czy *Cicadetta podolica* (EICHWALD, 1830). Bardzo interesujące są nowe dane sugerujące odmiennosć gatunkową populacji białowieskiej *Cicadetta montana* (SCOPOLI, 1772). Gatunek ten jest obecnie uznawany za kompleks gatunkowy (GOGALA 2002). Wstępne rezultaty sugerują także, iż populacja z rezerwatu „Polana Polichno” w dolinie Nidy ma cechy bioakustyczne przypominające *Cicadetta cerdaniensis* PUISSANT et BULARD, 2000 z południowo-zachodniej Europy. Innym interesującym gatunkiem jest *Achorotile longicornis* (J. SAHLBERG, 1871), gatunek borealny i reliktowy (Finlandia, północna Szwecja, północna Rosja), w Polsce wykazany jedynie z Tatr (NAST 1973). Pokrewny, boreoalpejski i reliktowy *Achorotile albosignata* (DAHLBOM, 1850) w Polsce znany jest z dwu stanowisk na Pojezierzu Pomorskim i Nizinie Wielkopolsko-Kujawskiej (NAST 1976). Poza tymi podawany jest ze Tatr słowackich, oraz z izolowanych stanowisk w Alpach oraz północnych części nizin Niemiec i Rosji. Gatunek ten włączony jest do „Czerwonej Księgi” dawnej Czechosłowacji (LAUTERER 1992).

Pomimo względnie słabego rozpoznania faunistycznego wielu regionów Polski, w tym także rezerwatów czy parków narodowych, można określić grupę gatunków wymagających szczególnej uwagi. Wymagane są jednak liczne kroki zmierzające do potwierdzenia wielu stanowisk, ewentualnego odśledzenia nowych, określenia stopnia zagrożenia i kroków zmierzających do ich utrzymania. Podobnie jak w przypadku większości owadów głównym zagrożeniem jest przekształcanie i zanikanie siedlisk (np. bagien, podmokłych łąk czy torfowisk, zarastanie wtórnych muraw kserotermofilnych) i inne czynniki antropopresyjne.

PISMIENICTWO

- DROHOJOWSKA J., GORCZYCA J., WEGIEREK P., WOJCIECHOWSKI W., SZWEDO J. 2002: Pluskwiaki *Hemiptera* [W:] GŁOWACIŃSKI Z. (red.): Czerwona Lista zwierząt ginących i zagrożonych wyginięciem. Instytut Ochrony Przyrody PAN, Kraków: 112-114.
- GOGALA M. 2002: Gesänge der Singzikaden aus Südost- und Mittel-Europa. [W:] HOLZINGER W. (red.): Zikaden – Leafhoppers, Planthoppers and Cicadas (*Insecta: Hemiptera: Auchenorrhyncha*). Denisia, 4: zugleich Kataloge des OÖ. Landesmuseums, Neue Folge Nr. 176: 241-248.

- LAUTERER P. 1992: Rovnakokřídlovce (part.) *Auchenorrhyncha*. [W:] ŠKAPEC L. (red.): Červená kniha ohrožených a vzácných druhů rostlin a živočichů ČSFR. Bezstavovce, **3**: 77-80.
- NAST J. 1973: Uzupełnienia i sprostowania do fauny *Auchenorrhyncha* (Homoptera) Polski. Fragm. faun., **19**: 39-53.
- NAST J. 1976: Piewiki – *Auchenorrhyncha* (Cicadodea). Kat. Fauny Pol., Warszawa, XXI (1), **25**: 1-256.
- REMANE R., ACHTZIGER R., FRÖHLICH W., NICKEL H., WITSACK W. 1998: Rote Liste der Zikaden (Homoptera, Auchenorrhyncha). [W:] BINOT M., BLESS R., BOYE P., GRUTKE H., PRETSCHER P. (red.): Rote Liste gefährdeter Tiere Deutschlands. Schriftenreihe für Landschaftspflege und Naturschutz, **55**: 243-249.

Stonkowate (*Coleoptera: Chrysomelidae*) zbiorowisk borowych Parku Krajobrazowego „Lasy Janowskie”

Chrysomelid beetles (*Coleoptera: Chrysomelidae*) of coniferous forest communities of the „Lasy Janowskie” Landscape Park

RADOSŁAW ŚCIBIOR

Katedra Zoologii, Akademia Rolnicza, ul. Akademicka 13, 20-950 Lublin

ABSTRACT: In the years 1996–2000 the chrysomelid fauna of five coniferous forest associations of the „Lasy Janowskie” Landscape Park (SE Poland) were investigated. The most of species were collected in mixed coniferous forest – *Quercus robur-Pinetum* (50), suboceanic fresh coniferous forest – *Leucobryo-Pinetum* (26), upland fir mixed forest – *Abietetum polonicum* (23), respectively. Much poorer fauna of *Chrysomelidae* was characteristic for inland wet coniferous forest – *Molinio-Pinetum* (12) and continental marshy coniferous forest – *Vaccinio uliginosi-Pinetum* (11). The qualitative composition of chrysomelid fauna of associations given above were similar to the other protected regions of Poland. The main factor influenced the increase of *Chrysomelidae* biodiversity was the growing number of broad-leaf trees and shrubs in the brushwood level.

KEY WORDS: nature protection, *Coleoptera*, *Chrysomelidae*, SE Poland, landscape park.

Park Krajobrazowy „Lasy Janowskie” jest jednym z najlepiej zachowanych, zwartych kompleksów leśnych (z dominacją zespołów borowych) w Polsce. W latach 1996–2000 badano zgrupowania stonkowatych w pięciu zespołach: boru świeżego, wilgotnego, bagiennego, wyżynnego jodłowego boru